

Bergen kommune
Plan og bygningsetaten

Vedrørende: Birkelandshagen - Ytrebygda, gnr.114, bnr.367 mfl., Brakehaugen boligområde

Bergen, 13.1.2023

Tiltakshaver kommentarer til KU Naturmangfold av 13.1.2023

Innledning

Det er innhentet en Konsekvensutredning (KU) for Naturmangfold for reguleringsarbeidet fra Rådgivende Biologer AS etter krav fra planetaten ref. brev av 3/3 2022. Arbeidet med reguleringsplanen har pågått siden 2016, og befant seg i mars 2022 i siste del av andregangsbehandlingen. Planarealet er per i dag regulert til næringsformål gjennom en reguleringsplan som ble vedtatt i 2014. KUen følger Miljødirektoratets veileder for Konsekvensutredninger M-1941 og oppfattes av forslagstiller. Dette notatet er skrevet for å belyse saken bredere enn KUen.

Bakgrunn for konklusjon

KUen konkluderer med svært stor negativ konsekvens for naturmangfold, og dette baserer seg på tre observasjoner av den kritisk truede fuglearten Åkerrikse innenfor planområdet. Det var to observasjoner i 2019 og en observasjoner i 2022. I tillegg er det gjort to observasjoner utenfor planområdet. Observasjoner er loggført i artsdatabanken.no.

I Bergens omkrets er Åkerriksen også registrert på Radøy, Hernar og Bømlø. Der er det registreringene hyppigere og med større gjentakelse i tid, helt tilbake til 2010.

Mer om Åkerrikse (kilde: <https://snl.no/%C3%A5kerrikse>)

Åkerrikse har tilhold på dyrket mark. Den er hekkefugl i det meste av Europa til det sentrale Asia. På 1800-tallet hekket den nord til Troms. Bestanden i Norge avtok sterkt på midten av 1900-tallet og ble i 1994 anslått til cirka 100 par. Den hekker nå spredt hovedsakelig langs kysten fra Vest-Agder til Møre, og enkelte steder på Østlandet.

I 2013 ble det observert 204 syngende hanner i Norge, 154 på Østlandet og 50 fra Aust-Agder langs kystfylkene til Finnmark. Det ble konstatert fem hekkefunn, tre i Rogaland, ett i Hedmark og ett i Nord-Trøndelag. Det er svært vanskelig å påvise hekking, og det er ikke hvert år at det konstateres hekking her til lands. Åkerrikse er trekkfugl som trolig hovedsakelig overvintrer i det sørlige Afrika.

Åkerrikse er en kritisk truet fugleart i Norge (Kategori CR på Norsk rødliste for arter 2015). Dette skyldes blant annet at fuglen hekker på jordbruksmark og den er dermed utsatt for å bli rammet av slåmaskiner. For å bevare bestanden arbeides det med tiltak for å informere gårdbrukere om åkerrikse-vennlig slått.

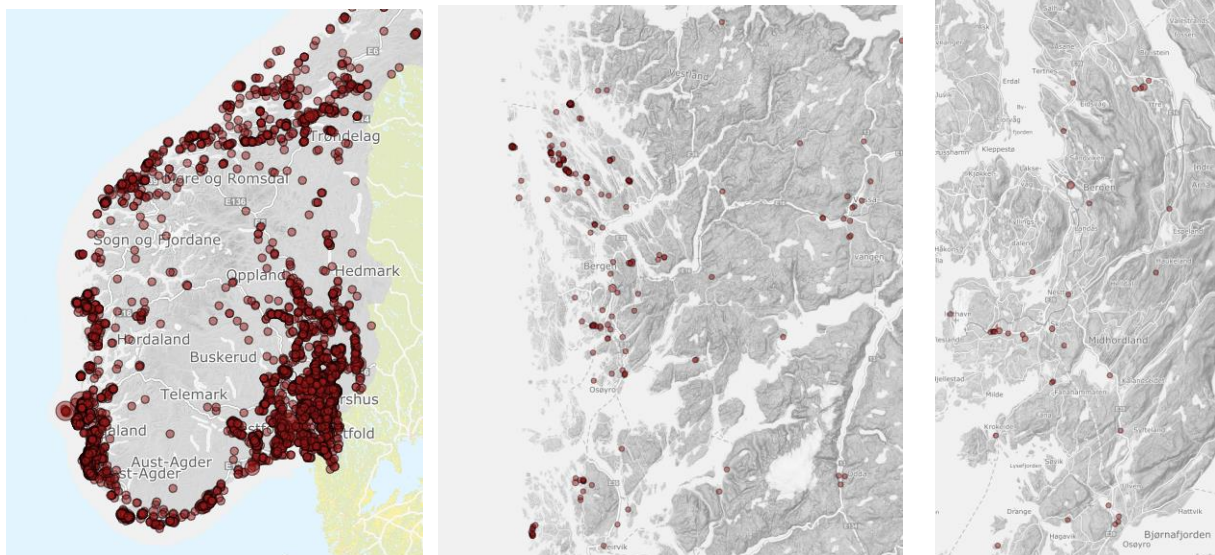
På verdensbasis er åkerrikse imidlertid ikke truet (Birdlife International).

Mer om bakgrunn for at bestanddelen er redusert over de siste 150 årene (Kilde: <https://www.statsforvalteren.no/rogaland/miljo-og-klima/akerrikse/>)

Bestandsnedgangen til åkerriksa skuldast i hovudsak endra landbrukspraksis frå slutten av 1800-talet og fram til i dag. Ettersom åkerriksa er stekt knytt til eng som vert hausta regelmessig, har omlegging til siloslått, og tidlegare slåttar, som fell saman med tida når åkerriksa kjem til hekkeplass, ført til at hekkinga svært sjeldan lykkast. Også slått/tresking i seinare i hekkeperioden er eit problem. Med slåmaskinar går slåttan raskare. Ungane kjem seg difor ikkje unna, men blir drepne eller maltrakterte i slåttan. Også vaksne fuglar kan bli drepne under slått/tresking. Fleire slåttar og lang ruge- og ungetid gjer at åkerriksa heller ikkje greier å få opp ungar i mellom slåttane. Samstundes har effektivisering og utvikling i jordbruket ført til at svært mykje av åkerriksa sitt naturlege og semi-naturlege hekkehabitat har blitt øydelagt, hovudsakleg på grunn av oppdyrking, nedbygging og opphøyring av tradisjonell drift. I dag åkerriksa difor avhengig av heilt menneskeskapte miljø som åkrar og fulldyrka slåtteeng.

Registreringer andre steder i Norge

Det er også interessant å notere seg andre steder i Bergen og i Norge der det er registrert Åkerrikse, for å danne seg et bilde av utbredelsen. Dette viser også at det er flere funksjonsområder for Åkerrikse innenfor Bergen kommune og Vestland fylksekommune. Bilder under er hentet fra artsdatabanken.no:

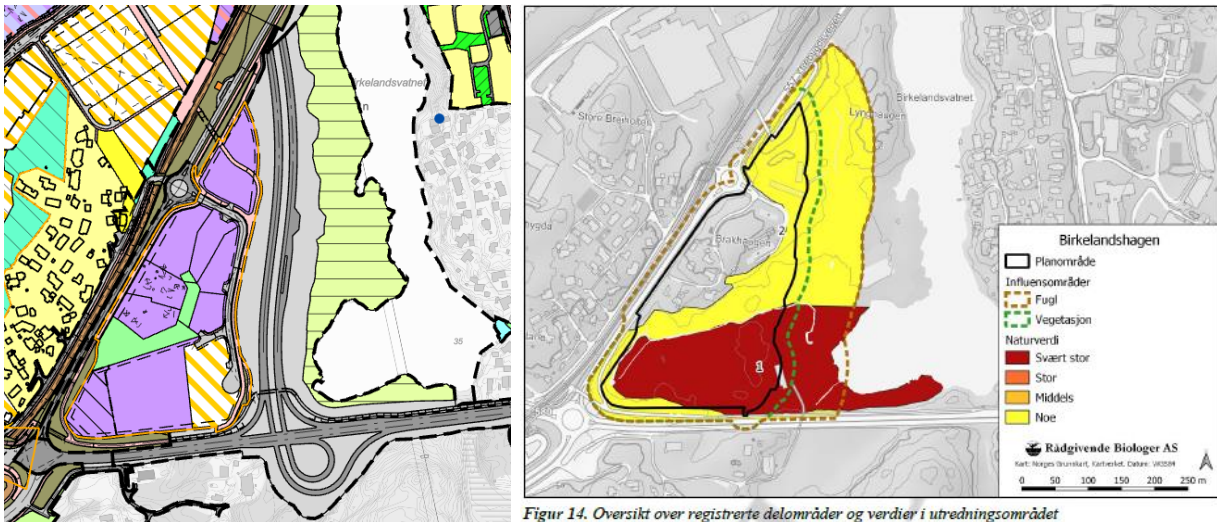

Bilde 1) Sør-Norge 2) Mellom Sognefjorden og Hardangerfjorden og 3) Bergen og gamle OS kommune.

Ringvei vest

I KUen er området som vist i figuren under i rødt definert som funksjonsområde for Åkerriksen. I dette området er det per i dag to vedtatte reguleringsplaner. Tiltakshaver sin vedtatte plan fra 2014 og reguleringsplan for Ringvei vest. KUen går ikke nærmere inn på hvordan en utbygging av Ringvei vest alene vil påvirke det omtalte funksjonsområdet. Selv om veien ikke vil realiseres i nærmeste fremtid, signaliserer Statens vegvesen at de ønsker å beholde reguleringsplanen da de

ser veien som en del av endelig trafikk-løsning for Fleslandsveien med fremtidig utbygging på Kokstad, Lønningen, Liland, Ådland, Blomsterdalen og Espeland.

Figur 14. Oversikt over registrerte delområder og verdier i utredningsområdet

Funksjonsområdets kvalitet og slåing av gresset.

Vurdering av kvaliteten av funksjonsområdet til åkerriksen er ikke beskrevet i detalj i rapporten. Området er omgitt av veier og mye støy. Arealet har ikke vært i bruk til jordbruksformål de siste 20 årene. Tidligere grunneier har klippet gresset noenlunde regelmessig i juni og august uten noe nærmere avtale med tiltakshaver, som har vært grunneier for den del av funksjonsområdet som inngår i planarealet siden 2005. Gresset har vært klippet og lagt på bakken av estetiske hensyn og av gammel vane. Gresset har ikke vært samlet etter 2005. Åkerriksen hekker på forsommeren og tilpasset slått bør derfor ikke gjøres før 1. august. I og med at klipping har skjedd i det som trolig er hekkeperiode, kan det være en forklaring til at det ikke er gjentakende observasjoner over flere år. Klipping av gress er altså gjort av estetiske årsaker i påvente av utbygging både av Ringvei vest og nye bolig/næringsbygg.

Reelt 0-alternativ

I forskrift om konsekvensutredning står det følgende i § 20. Beskrivelse av miljøtilstanden

Konsekvensutredningen skal inneholde en beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres (null-alternativet).

I denne saken er det ikke rett frem å definere 0-alternativet utfordrende å definere. Planen denne Konsekvensutredningen gjelder for, er under arbeid. Men det samme arealet har en godkjent reguleringsplan fra 2014 og ligger inne i KPA som utbyggingsområde. Det er altså ikke et LNF område. I tillegg er deler det omtalte funksjonsområdet for Åkerriksen også inne på regulert areal for Ringvei vest. Det er dermed ikke en enten eller situasjon dersom aktuelle plan ikke gjennomføres.

Avbøtende tiltak lokalt og andre geografiske steder.

Tiltakshaver har gjennom arbeidet med konsekvensutredningen søkt å finne avbøtende tiltak på situasjonen. Vi har diskutert problemstilling med rapportforfatter, Grunneier av gnr/bnr 114/1 Sigurd Birkeland, Øyvind Lorvik Arnekleiv, Biolog Sweco Trondheim, og Stein Byrkjeland, fagdirektør hos Statsforvalter.

Et forslag som er diskutert, er et avsatt område inne i planen i forbindelse med parken. Dette området vil er trolig ikke være stort nok, og området vil komme for nært på menneskelig aktivitet. Området vil i tillegg kreve en disiplinert forvaltning, og må inngjerdes for å beskytte mot husdyr som fugler og hunder.

Et annet alternativ som har vært diskutert, har vært å sette av et område mellom planen og Birkelandsveien i påvente av Ringvei vest. Grunneier har stilt seg positiv til ideen. Området må trolig gjerdes inn og forvaltes disiplinert. Det er ulike meninger om et slit areal er stort nok. Ettersom arealet er regulert som ve og utenfor aktuelle planområdet, vil et slik tiltak ikke kunne inngå i verken omtalte plan eller konsekvensutredning for naturmangfold.

Tiltakshaver har også sett etter avbøtende tiltak som ikke er direkte knyttet til planen geografisk. Hos statsforvalteren er det dessverre lite aktivitet på dette feltet og ikke kjent med andre konkrete prosjekter i regionen.

Oppsummering.

Notatet belyser en del andre momenter som ikke er kommet frem i KUen. Kravet om denne KUen kommer relativt sent i planforløpet, og arealet til planen har allerede en godkjent reguleringsplan.

På bakgrunn av tre registreringer av Åkerriksse i 2019 og 2020 konkluderer KUen med svært stor negativ konsekvens for naturmangfold. Åkerriksen er kategorisert som kritisk truet i Norge, ikke i resten av verden. Bestandsnedgangen til åkerriksa skyldes i hovedsak endret landbrukspraksis fra slutten av 1800-talet og fram til i dag.

Åkerriksen er registret flere steder de siste årene på ulike lokaliteter i kommunen og fylket, men registreres mest i Rogaland og på Østlandet. Funksjonsområdet som nevnes i denne planen, har vært klippet av gammel vane i påvente av utbygging. Tiltakshaver har vurdert ulike avbøtende tiltak.

Med vennlig hilsen
Rieber Eiendom AS

Tor Instanes

Gunnar Hernborg